

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa A. F.

przeciwko Zakłady L. Spółce Akcyjnej w L.

o odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia warunków pracy i płacy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C.

z dnia 18 września 2013 r., sygn. akt IV Pa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 120 (sto
dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w C. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 18 września 2013 r. po rozpoznaniu apelacji powoda A. F. od wyroku Sądu Rejonowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 23 kwietnia 2013 r. oddalającego powództwo przeciwko Zakładom „L.” Spółce Akcyjnej w L. o odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia warunków pracy i płacy, zmienił zaskarżony wyrok: w jego punkcie 1. i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.616 zł (punkt I wyroku), a w jego punkcie 2. W pkt. 2 ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa

procesowego przed sądem pierwszej instancji (punkt II wyroku), a ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji (punkt III wyroku).

Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, dokonując jednak ich odmiennej oceny prawnej. Z ustaleń tych wynikało, że pozwany w piśmie do związków zawodowych wskazał, iż „po upływie okresu wypowiedzenia zmieniającego proponuje się, nowe umowy o pracę wynikające z postanowień ogólnych Kodeksu Pracy i innych oraz z treść umowy o pracę”. Także w wypowiedzeniu zmieniającym, które otrzymał powód, pozwany wskazał, że „po upływie okresu wypowiedzenia zmieniającego bądź okresu wypowiedzenia Układu Zbiorowego proponuje się, nowe warunki umowy o pracę wynikające z postanowień ogólnych Kodeksu Pracy i innych oraz z treści umowy o pracę”. Według art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p., obowiązek konsultacji wypowiedzenia zmieniającego z organizacją zakładową jest spełniony jedynie w sytuacji, gdy przyczyny wypowiedzenia zmieniającego wskazane związkowi zawodowemu pokrywają się z przyczynami podanymi pracownikowi w pisemnym oświadczeniu o wypowiedzeniu warunków umowy o pracę i gdy zostaną podane nowe warunki zatrudnienia. Oznacza to, że istotnym elementem wypowiedzenia zmieniającego jest propozycja nowych warunków. Celem tego wypowiedzenia jest pogorszenie warunków zatrudnienia, a zatem pracownik ma prawo uzyskać informacje, o ile pogorszą się jego warunki pracy lub płacy. Sens konsultacji z organizacją związkową jest zachowany w razie przedstawienia do konsultacji związkowej informacji, w jakim zakresie pogorszą się warunki płacy i pracy pracownika po upływie okresu wypowiedzenia. Tymczasem pozwany zarówno w piśmie „konsultacyjnym” do związków zawodowych, jak i w treści wypowiedzenia zmieniającego wskazał jedynie ogólnikowo nowe warunki pracy i płacy, posługując się odesłaniem do kodeksu pracy i innych przepisów oraz do nieznanej umowy o pracę. W tej sytuacji powód nie wiedział jakie warunki w istocie mu zaproponowano. W konsekwencji, z uwagi na brak wskazania konkretnych warunków płacowych, jakie pozwany zaproponował powodowi po upływie okresu wypowiedzenia, wypowiedzenie zmieniające naruszało art. 38 § 1 k.p i art. 42 § 2 k.p.

Równocześnie Sąd Okręgowy uznał, że jakkolwiek naruszenie formy pisemnej przy zmianie powództwa (art. 193 § 2¹ k.p.c.) może być traktowane jako orzeczenie o roszczeniu nieobjętym żądaniem pozwu w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c., jednak w stanie faktycznym sprawy nie można skutecznie postawić tego zarzutu. Pierwotnie powód żądał uznania za bezskuteczne wypowiedzenia warunków płacy, a następnie na rozprawie jego profesjonalny pełnomocnik wniósł do protokołu, że domaga się w miejsce dotychczasowego żądania zasądzenia odszkodowania z tytułu wypowiedzenia warunków umowy o pracę w kwocie 11.616 zł. W ramach odwołania od wypowiedzenia warunków pracy i płacy pracownik może zgłosić jedno z dwóch przemiennie przysługujących mu roszczeń, tj. o uznanie wypowiedzenia zmieniającego za bezskuteczne lub o odszkodowanie (art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.). Wybór pomiędzy tymi roszczeniami na „zasadzie rozłączności” należy do pracownika i sąd pracy co do zasady powinien respektować dokonany wybór, ale może też zamiast zgłoszonego żądania restytucji stosunku pracy zasądzić odszkodowanie, mimo że nie było ono objęte zakresem pozwu. Sąd pracy nie może sprzeciwić się zmianie powództwa pracownika polegającej na żądaniu odszkodowania w miejsce pierwotnie zgłoszonego roszczenia o przywrócenie do pracy (uznać ją za niedopuszczalną). Taka zmiana powództwa jest skuteczna choćby po rozpoczęciu rozprawy i bez zrzeczenia się pierwotnego roszczenia oraz bez zgody pozwanego pracodawcy. Następuje zatem niejako automatycznie powodując, że w miejsce przywrócenia do pracy wyłącznym przedmiotem procesu staje się żądanie zasądzenia odszkodowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1999 r., III ZP 34/98, OSNAPiUS 2000 nr 2, poz. 44). W stanie faktycznym sprawy zmiana żądania nie wymagała zmiany linii obrony swych praw przez stronę pozwaną i co najważniejsze zmienione żądanie zostało zgłoszone ustnie do protokołu w obecności pełnomocnika pozwanego, który wdał się w spór co do tego żądania i wskazał, że wnosi o jego oddalenie, a ponadto pozwany nie zgłosił w trybie art. 162 k.p.c. żadnego zastrzeżenia co do braku pisemnej formy zgłoszenia żądania. Dlatego nie sposób uznać, że sąd orzekał o roszczeniu nieobjętym żądaniem w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego: 1/ art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p. przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, przez uznanie, że art. 42 § 1 k.p. został naruszony, „gdy w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia powyższych przepisów z uwagi na fakt, iż do przepisów o wypowiedzeniu umowy pracę zastosowano odpowiednio przepisy do wypowiedzenia wynikających z umowy warunków pracy i płacy”, 2/ art. 42 § 2 k.p. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu przez Sąd Okręgowy z jednej strony, że „w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji”, w których przyjęto, że „po upływie okresu wypowiedzenia powodowi zostały proponowane nowe warunki umowy o pracę wynikające z postanowień ogólnych kodeksu pracy i innych oraz treści umowy o pracę”, a z drugiej strony równoczesnemu błędnemu uznaniu tezy przeciwnej, że w złożonym wypowiedzeniu warunków pracy i płacy powodowi nie zostały zaproponowane na piśmie nowe warunki pracy. Skarżący zarzucił też naruszenie przepisów prawa procesowego tj.: 1/ art. 321 k.p.c. w związku z art. 193 § 2¹ k.p.c. i art. 466 k.p.c. przez orzeczenie o żądaniu niebędącym żądaniem pozwu, ale stanowiącym modyfikację żądania dokonaną ustnie na rozprawie przez profesjonalnego pełnomocnika powoda, a tym samym dokonaną z naruszeniem formy pisemnej bezwzględnie wymaganej dla zmiany powództwa, o której mowa w art. 193 § 2¹ k.p.c., a w konsekwencji orzeczeniu ponad żądanie pozwu, 2/ art. 321 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., przez nieuwzględnienie żadnego z zarzutów apelacyjnych - w tym zarzutu naruszenia art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p. i uznaniu ich za chybione i jednoczesnym uwzględnieniu apelacji powoda i zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, a tym samym przekroczenie w orzeczeniu przez Sąd II instancji granic apelacji, 3/ art. 321 k.p.c. w związku z art. 383 § 1 k.p.c. „przez uwzględnienie zmiany żądania pozwu dokonanej przez stronę powodową w postępowaniu apelacyjnym na wniesienie” apelacji powoda o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania z tytułu wypowiedzenia warunków umowy o pracę w kwocie 11.616 zł w sytuacji, gdy żądanie pozwu dotyczyło uznania za bezskuteczne wypowiedzenia warunków umowy o pracę w części dotyczącej pracy i płacy, i nie zostało skutecznie zmienione ze względu na naruszenie przez powoda art. 193 § 2¹ k.p.c. w związku z art. 466 k.p.c., 4/ art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie

nieprawidłowego i wewnętrznie sprzecznego uzasadnienia wyroku z naruszeniem przepisów postępowania, polegającego na sprzecznym przyjęciu w treści uzasadnienia z jednej strony, że Sąd II Instancji w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu I Instancji, w których przyjęto, że po upływie okresu wypowiedzenia powodowi zostały zaproponowane nowe warunki umowy o pracę wynikające z postanowień ogólnych Kodeksu pracy i innych oraz z treści umowy pracę, a z drugiej strony na przyjęciu przez Sąd II Instancji tezy przeciwnej, że w złożonym powodowi wypowiedzeniu warunków pracy i płacy nie zostały zaproponowane na piśmie nowe warunki pracy.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania „na zasadzie art. 398⁴ § 1 pkt 3) i § 2 w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2, 4 k.p.c.”, gdyż „zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w R. w sposób oczywisty narusza przepisy prawa”.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego przez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje oraz kosztów za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych, a także o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania z uwagi na to, że w sprawie nie występują przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a w każdym z tych przypadków o zasądzenie od skarżącego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie nadawała się do przyjęcia jej do rozpoznania. Skarżący zawarł w niej wniosek o przyjęcie do rozpoznania z uwagi na przesłanki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., lecz skarga nie zawiera uzasadnienia wniosku w zakresie którejkolwiek z tych przesłanek. W punkcie III skargi skarżący wniósł „o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i uzasadniając ten wniosek wskazuję, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w R. w sposób oczywisty narusza przepisy prawa”. Z kolei w części skargi zatytułowanej „uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej” odwołał się jedynie do „szeregu uchybień

zaistniałych w niniejszym procesie.”. Tymczasem jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego czytelne uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie wymieniać argumenty świadczące o tym, że ze względu na sformułowane w ustawie przesłanki istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Według utrwalonego orzecznictwa, sformułowanie przez skarżącego wniosku, bez przedstawienia jurydycznej argumentacji służącej wykazaniu, że zasługuje on na miano zagadnienia prawnego, które rzeczywiście występuje i wymaga wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy, nie może być uznane za występowanie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Natomiast wskazanie na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która daje możliwość uznania skargi za oczywiście uzasadnioną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777).

Tymczasem zarzut oczywistego naruszenia art. 321 k.p.c. był ewidentnie bezzasadny z przyczyn szczegółowo wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Ponadto i w szczególności, na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2013 r., a zatem jeszcze w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, pełnomocnik powoda w miejsce dotychczasowego żądania przywrócenia do pracy wniósł o zasądzenie odszkodowania z tytułu wypowiedzenia warunków umowy o pracę. W konsekwencji, Sąd pierwszej instancji zmienił oznaczenie przedmiotu sporu ze sprawy „o przywrócenie na dotychczasowe warunki pracy i płacy” na sprawę „o odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia warunków pracy i płacy”. Wszystko to

oznaczało, że nie naruszył art. 321 k.p.c., ponieważ zmiana wybranego roszczenia o uznanie wypowiedzenia zmieniającego za bezskuteczne na roszczenie odszkodowawcze nie stanowi zmiany powództwa opartego na dotychczasowych (tych samych) okolicznościach faktycznych oraz identycznej podstawie prawnej podstawie prawnej naruszenia przepisów prawa o wypowiedaniu warunków pracy i płacy. W konsekwencji w sprawie w ogóle nie miał zastosowania art. 193 § 2¹ k.p.c., a przyjęcia skargi kasacyjnej nie uzasadniał „szereg uchybień zaistniałych w niniejszym procesie”, przeto nie było podstaw do wyrażenia przez Sąd Najwyższy „poglądu prawnego we wszystkich wymienionych wyżej kwestiach”.

Również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego okazał się oczywiście bezzasadny i ewidentnie błędny, ponieważ Sąd drugiej instancji prawidłowo uznał, że wypowiedzenie zmieniające, w którym zaproponowano ogólnikowo niekonkretne warunki pracy i płacy z odesłaniem do „postanowień ogólnych kodeksu pracy i innych oraz treści umowy o pracę” naruszało wymogi art. 42 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 45 § 1 k.p. Propozycja nowych warunków zatrudnienia wymaga oczywistego wskazania (nazwania) konkretnych propozycji nowych warunków pracy i płacy po to, aby pracownik mógł ocenić identyfikowalne konkretne, tj. nowe warunki pracy oraz rachunkowo poznać (wyliczyć sobie) konkretne nowe warunki płacy. Takiego wymagania ewidentnie nie spełniało odesłanie w tym zakresie do powszechnie obowiązujących i innych przepisów prawa pracy, które nie normują indywidualnych warunków pracy lub płacy, przeto Sąd drugiej instancji oczywiście prawidłowo konstatował, że doszło do naruszenia przepisów o wypowiedzeniu zmieniającym i zasądził z tego tytułu odszkodowanie, o którym mowa w art. 47¹ k.p. (w związku z art. 42 § 1 k.p.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania oczywiście bezzasadnej skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekając o kosztach postępowania w zgodzie z art. 98 k.p.c.

r.g.